

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Invandrarbarns skolsvårigheter

– vad kan det bero på?

Gåna Karim

Inriktning/specialisering/LAU370

Handledare: Ann-Katrin Eeg Olofsson

Examinator: Ann Katrin Jakobsson

Rapportnummer: HT07-2611-051

Abstract

Titel: Invandrarbarns skolsvårigheter –Vad kan det beror på?

Författare: Gåna Karim

Typ av arbete: Examensarbete 15 poäng

Handledare: Ann-Katrin Eeg-Olofsson

Examinator: Ann-Katrin Jakobsson

Program: Lärareprogrammet

Rapportnummer: HT07-2611-051

Nyckelord

Invandrarbarn, språk, språkinläring, språksvårigheter

Syfte

Jag har valt att fördjupa mig i invandrarbarns skolsvårigheter för att jag anser att detta är ett stort problem och en aktuell fråga. Mitt syfte är att ta reda på svårigheter och hinder i invandrarbarns språkutveckling och hur lärare och pedagoger kan hjälpa dessa barn att klara av sina studier. De frågor som jag vill söka svar på är följande:

- Vilka svårigheter och hinder möter invandrarbarn i skolan?
- Vad har språk för betydelse för en individs inläring?
- Hur kan lärare medverka och stimulera invandrarbarns språkutveckling i skolan?

Metod

För att genomföra mitt arbete har jag använt mig av litteraturstudier för att fördjupa mig i ämnet. Jag har valt att göra en kvalitativ undersökning. Jag har intervjuat fem verksamma lärare i en invandratätskola. Dessutom har jag använt mig av olika statistiska material för att stödja mitt arbete.

Resultat

I intervjuer med fem lärare på en skola i ett mycket invandratätt område i Göteborg, tyder på att det finns olika faktorer som påverkar invandrarbarns skolresultat. Det viktigaste är språket. När barn inte behärskar svenska språket, är det svårt för dem att förstå och ta till sig kunskap.

Dessutom upplevde fyra av fem lärare att tiden inte är tillräcklig för att genomföra det som barnen behöver utveckla. Kanske kunde invandrarbarn erbjudas fler timmar i skolan för att stimulera och utveckla sitt språk eller för att få hjälp med läxor. Sådana timmar kunde ligga parallellt med fritidsverksamheten.

Förord

Invandrabarns svårigheter att klara av studier har fått mig att fundera mycket kring detta. Själv är jag invandrare från Kurdistan och av egen erfarenhet har jag upplevt hur svårt det är att klara av studier, om man inte behärskar det svenska språket. Jag tycker att det är sant när man säger att språket är makt och utan språk är man begränsad på många olika sätt både när det gäller emotionella och sociala funktioner.

Att skriva examarbete är givande och spännande, men också tidsödande och krävande. Utan handledning och stöd är uppgiften svår att klara av. Jag vill tacka de som på olika sätt hjälpt mig att slutföra detta arbete. Främst vill jag tacka min familj (min man och mina barn) som har stött mig på olika sätt. Utan deras förståelse och stöd kunde jag inte klara av att skriva uppsatsen. Ett varmt tack till min väninna Hibo som läst och kommenterat mitt manus. Ett särskilt tack till min handledare Ann-Katrin Eeg-Olofsson som granskade svenska språket och medverkade med goda råd och synpunkter som fört arbetet framåt. Sist vill jag tacka alla lärarna som tog emot mig för att utföra mina intervjuer.

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	4
2	PROBLEMFÖRMULERING OCH SYFTE	5
3	LITTERATURGENOMGÅNG	6
3.1	SPRÅKETS BETYDELSE FÖR KOMMUNIKATION	6
3.2	SPRÅKETS BETYDELSE FÖR TÄNKANDE.....	6
3.3	IDENTITET OCH SPRÅK	7
3.3.1	<i>Språk och självförtroende</i>	<i>7</i>
3.4	SPRÅK OCH KULTUR.....	8
3.5	VAD KAN HINDRA SPRÅKINLÄRNING HOS BARN.....	8
4	TEORIBAKGRUND.....	10
4.1	LÄROPLANEN FÖR SKOLAN	12
5	METOD.....	13
5.1	ETISKA VÄRDERINGAR.....	13
5.2	INTERVJUPERSONER.....	13
5.3	INTERVJU FRÅGORNA.....	13
5.4	GENOMFÖRANDE	14
5.5	ANALYS AV INTERVJUSVAREN.....	14
5.6	TROVÄRDIGHET	15
6	RESULTAT.....	16
6.1	VARFÖR PRESTERAR INVANDRARBARN SÄMRE ÄN SVENSKA KAMRATER?.....	16
6.1.1	<i>Vad kan hindra ett barn att lära sig bra svenska?</i>	<i>16</i>
6.1.2	<i>Segregation är ett hinder.....</i>	<i>17</i>
6.1.3	<i>Svårigheter med andra ämnen</i>	<i>18</i>
6.2	SKOLAN OCH LÄRARNAS ROLL I INVANDRARBARNNS SPRÅKUTVECKLING.....	18
6.2.1	<i>Har vi "En skola för alla" i Sverige?</i>	<i>19</i>
6.3	KONSEKVENSER AV SPRÅKSVÅRIGHETER	20
6.3.1	<i>Hur påverkar Språk identitet och självförtroende?</i>	<i>20</i>
6.4	HUR PÅVERKAR MODERSMÅLET SVENSKA SPRÅKINLÄRNINGEN	21
7	DISKUSSION	23
8	SLUTORD.....	27
	LITTERATURFÖRTECKNING	28
	BILAGA 1.....	29
	BILAGA 2.....	30
	BILAGA 3.....	31

1 Inledning

Jag har valt att fördjupa mig i invandrarbarns skolsvårigheter för att jag anser att detta är ett stort problem och en aktuell fråga. Jag vill undersöka och belysa bakomliggande orsaker till varför invandrarbarn får sämre betyg om man jämför med jämnåriga svenska kamrater. Som blivande lärare anser jag att invandrarbarns skolsituation är ett viktigt och relevant ämnesområde att undersöka. Under min VFU¹-tid i ett invandrantätt område har jag mött flera barn som har brister i svenska språket. Detta har fått mig att fundera över dessa barns framtida skolsituation. Dessutom är jag själv invandrare med många erfarenheter och upplevelser av vad en människa kan utsättas för vid inläring av ett nytt språk.

En stor del av svenska samhället består av invandrare. Det är viktigt att satsa på invandrarbarns kunskapsutveckling. Dessa barn påverkar Sveriges framtid därför är det viktigt att vi pedagoger försöker bekanta oss med de negativa faktorerna som påverkar många invandrarbarns inläring och försöker förebygga dem på ett tidigt stadium. Jag kom fram till att många av dessa barn har svårigheter med att uppnå de uppsatta målen som står i läroplanen. Enligt (Parszyk, 1999) går Grundskoleidén i Sverige ut på att alla ska ha lika tillgång till utbildning oavsett sociala och ekonomiska förhållanden. Skolan har därmed en viktig roll för upprätthållande av demokratin. Begreppet ”en skola för alla” ifrågasätts idag av olika minoritetsgrupper med låg status som trots demokratiperspektivet inte blir fullt delaktiga i skollivet.

Ladberg (1994) skriver att invandrarbarn går genom en dubbel språkutveckling. Författaren menar att invandrarbarn måste lära sig svenska språket samtidigt anstränga de sig för att hinna ikapp svenska kamrater när det gäller grundläggande förmåga att tala svenska.

Parszyk (1999) betonar vidare att ambitionen i Lgr 80 (s 15-16) är att ge alla elever en ”likvärdig grundutbildning” med betoning på grundläggande färdigheter. Detta innebär att minoritets elever skulle lära sig samverka och konkurrera om betyg som bygger på individuella prestationer. Enligt Parszyk upplevde emellertid många elever under 1990-talet hur deras skolor tycktes vara till för svenska elever och hur små möjligheterna var för dem att studera vidare till akademiska yrken. Detta bekräftas i den nationella utvärderingen av skolan (1989, 1992) där invandrar elever generellt hade sämre resultat på prov.

När jag skriver invandrarbarn menar jag barn som har kommit till Sverige eller barn som är födda i Sverige med åtminstone en förälder från ett annat land. Beträffande begreppen första och andra generations invandrare, utlandsfödd svensk och infödd svensk (se bilaga 1).

¹ Verksamhets förlagda utbildning

2 Problemformulering och syfte

Sverige är ett land med många olika språk och kultur, vi brukar säga att vi har ett mångkulturellt samhälle. Det beror på att man i Sverige har tagit emot invandrare från olika länder. Invandrare är individer som har kommit från andra länder eller har åtminstone en av föräldrarna född utomlands. I dagens skola kan man uppmärksamma att majoriteten av invandrabarn får sämre resultat i skolan. Olika undersökningar har visat att elever som har utländsk bakgrund har sämre betyg än svenska elever, bl.a. Skolverkets rapport 227 (2003). Med detta vill jag inte kategorisera invandrabarn som en homogen grupp. De är barn med olika förutsättningar, bakgrunder, erfarenhet och intressen. Däremot finns det faktorer som påverkar majoriteten av dessa barns skolresultat.

Det finns skillnader mellan infödda invandrabarn och invandrabarn som har kommit till Sverige när det gäller resultat. Infödda invandrabarn når ofta bättre resultat jämfört med utomlands födda invandrabarn. I skolverkets rapport 227 står att det finns stora differenser i resultat mellan svenska elever och elever med utländsk bakgrund. Störst är skillnaden mellan svenska elever och elever med utländsk bakgrund som är födda utomland. Men även elever med utländsk bakgrund som är födda i Sverige presterar som grupp sämre än svenska elever (Se bilaga 2).

År 2000 genomfördes en stor internationell mätning, PISA 2000, i läsförmåga, matematik och naturvetenskap. I undersökningen deltog fler än en kvarts miljon elever som representerades cirka 17 miljoner femtonåringar i 32 länder. Dessutom undersöktes elevernas tolknings-, reflektions- samt bedömningsförmåga. Resultatet visade att svenska elever var bra på att söka information genom ”skumläsning” och tolka den, men de var inte lika bra när det gällde att reflektera över informationens innehåll. Elever med svenska som modersmål presterade bäst och låg över medelvärdet medan elever med ett annat modersmål än svenska klarade sig sämre och låg under medelvärdet. (Skolverket, 2001)

Enligt (Sjögren, 1996) var under 1990-talet den centrala frågan som skolpersonal i invandratäta förorter ställde sig: *”Varför lär sig barnen så dåligt svenska och vad ska vi göra åt det?”* (s.7). Inte bara inom skolvärlden utan även i massmedia och politik diskuterades vikten av att behärska ”bra” svenska för att klara sig bra i skolan och få en plats på arbetsmarknaden. Frågan är varför så litet har hänt sedan dess, som kunnat förändra invandrabarns framgång i skolan.

Mitt syfte är att ta reda på svårigheter och hinder i invandrabarns språkutveckling och hur lärare och pedagoger kan hjälpa dessa barn att klara av sina studier. Jag kommer att fördjupa mig i frågan dels genom intervjuer och dels genom litteratur. De frågor som jag vill ha svar på är följande:

- Vilka svårigheter och hinder möter invandrabarn i skolan?
- Vad har språk för betydelse för individs inläring?
- Hur kan lärare medverka och stimulera barnens språk utveckling i skolan?

3 Litteraturgenomgång

Språk kan ses som något tekniskt, som en intellektuell färdighet eller kunskap. Ur detta perspektiv sker inläring genom innötning och målet är språkbehärskning. Man kan även se språk som ett samhällsfenomen – ett tanke-system. På det sättet flyttas fokus från språk som färdighet till språk som något förbundet med sociala och kulturella erfarenheter. Intresset riktas inte mot språket i sig utan mot människorna och språkets roll i deras sociala och kulturella relationer (Sjögren, 1996).

Ladberg (2006) skriver om språkets fyra funktioner som kommunikation (se 3.1 nedan), tänkande och lärande (se 3.2 nedan), språk som uttrycker identitet (se 3.3 nedan) och språk som uttrycker kultur (se 3.4 nedan).

Dessutom står i avsnitt 3.5 om olika faktorer som kan hindra ett barn från att lära sig ett bra språk.

3.1 Språkets betydelse för kommunikation

Den mänskliga kommunikationsförmågan anses vara kvalitativt skild från andra arters kommunikation. När det gäller språklig förmåga intar människan sig en särställning. Med språkets hjälp har vi möjlighet att skapa ord, meningar samt sammanhängande meddelande. Denna förmåga saknar djuren. Språkets grundläggande roll är att förmedla budskap. Barn använder språket för att förmedla sina känslor, behov och attityder till omvärlden. (Arnqvist, 1993)

Kommunikationen är själva kärnan i språket och orsaken till att barn lär sig språk. Barn behöver språk för att kunna tala med känslomässigt viktiga personer, för att tala med de människorna som barnet vill vara tillsammans med och för att berätta om saker som de är intresserade av. (Ladberg 2006)

Språket växer ur behovet att berätta, att förstå och kontakten.

Ett barns språk börjar i närheten och tryggheten hos en annan människa. Språket växer ur den kroppsliga kontakten, ur smekningar, kramar, blickar. Språket kan också börja i leken och glädjen tillsammans med andra barn. Men trygghet och närhet är nödvändigt. (Ladberg 1996, s.23).

3.2 Språkets betydelse för tänkande

Kommunikation är inte språkets enda funktion. Språket används också som redskap så att vi ska kunna tänka och lära med hjälp av språk. Barn behöver språk för att kunna utveckla sitt tänkande. Döva barn som inte kan höra något språk behöver få tillgång till tecknat språk för att kunna utveckla och inte stanna upp i sin intellektuella utveckling. (Ladberg, 2003)

Språk är ett verktyg för tanken. Vi använder språk när vi tänker, lär oss något nytt, drar slutsatser och försöker förstå hur saker och ting hänger ihop. Med hjälp av språk kan vi känna igen sådant som vi ser, att kategorisera det som vi ser och att komma ihåg det efteråt. Språk används även vid problemlösning och planering. (Ladberg 2006)

Det tar mycket längre tid att tillägna sig ett språk som tankeredskap än som samtalsspråk. Forskares bedömning visar att det kan ta fem till åtta år för ett barn i skolåldern att utveckla sitt tankepråk så att det är i inföddas nivå. Språket används i skolan framför allt som tankeverktyg. Därför är det viktigt för ett barn att ha ett välutvecklat språk så att barnet kunna förstå och följa undervisningen.

För att utveckla språk som tankeverktyg är det viktigt att lära sig begrepp. Att kunna ett begrepp innebär att man har lärt sig ett ord och kan använda det på rätt sätt. Det är enklare för ett barn att lära sig nya begrepp om inlärningen sker i samma miljö med samma föremål, människor och företeelser. Om man talar fler språk hemma, där det mesta är välbekant för barnet blir det lättare för barnet att ta till sig nya begrepp. Om barnet däremot möter en ny miljö med nya föremål, nya aktiviteter och företeelser som barnet inte känner igen och samtidigt ska lära sig nya ord, blir det både svårare och tar längre tid för barnet att lära sig både nya företeelser och ord. Dessutom finns känslor alltid med vid en inlärning process - tankar utan känslor existerar inte. Hjärnans känslocentrum är inkopplad i alla intellektuella processer. (Ladberg, 2003)

3.3 Identitet och språk

Identitet och språk hör ihop, med språkets hjälp kommunicerar vi och ger uttryck för vår identitet. Identitet har två sidor, den ena sidan är jag-et. Jag-et står för en bild av vem jag är och vem jag vill vara, min självkänsla och mitt självförtroende. Den andra sidan är vi-et, som är ett uttryck för samhörighet med den grupp eller de personer som jag hör ihop eller känner mig höra ihop med. För en enspråkig människa blir identiteten knuten till just ett språk. Men detta är inte självklart för en flerspråkig människa, som ofta kan använda olika språk efter innehåll och sammanhang. Ladberg (1996) skriver om en flerspråkig man som skämtar på finska, talar politiskt på svenska men kommer tillbaka till sitt modersmål samiska när han blir arg.

Vi anpassar alltid vårt sätt att tala beroende på de människor vi talar med och detta är någonting som vi gör automatiskt och omedvetet. Dessutom lär vi oss att tala på olika sätt beroende på vilka grupper vi umgås med. (Ladberg, 2003)

Språk och identitet är förenade ouplösligt och identitet formas tidigt. När ett barn tvekar att tala sitt språk (modersmål) kan vara början till en alltmer negativ känsla för språket. Detta i sin tur kan påverka barnets självkänsla och identitet. (Ladberg, 1996)

3.3.1 Språk och självförtroende

Självförtroende är en hörnsten i en stark identitet. Självförtroende frambringas av positiv respons från omgivningen, av att lyckas och av att bli sedd och av höga förväntningar från omgivningen. Om de vuxna kring barnet tror att han/hon kommer att lyckas så införlivar barnet detta som en tilltro till sin egen förmåga. Därför är vuxnas förväntningar viktiga för barns lärande i förskolan och skolan (Ladberg, 1996).

Dessutom skriver (Ladberg, 2000) att självförtroende kan vara avgörande för en människas språkliga användning. Ett barn kan vara modigare språkligt om barnet är stolt över sin identitet. Barn som vågar ge sig i samtal och prova nya sätt att uttrycka sig har goda förutsättningar att utveckla språket. Man kan stimulera barnets språkutveckling genom att stärka barnets självförtroende och självförtroendet kan stärkas genom att man visar intresse,

frågar efter ord på barnets språk, berömmar och uppmuntrar barnet för att barnet kan mer än ett språk.

Språksvårigheter kan skapa dåligt självförtroende och dåligt skolresultat. Barn som känner att deras sätt att uttrycka sig är mindre bra eller deras språk inte duger kommer sannolikt att klara sig dåligt i skolan. Dåligt självförtroende är vanligare bland elever som inte behärskar språket än bland elever som har bra språkkunskap (Ladberg, 2003).

3.4 Språk och kultur

Begreppet kultur kan stå för flera olika saker. Dels kan kultur stå för en förfinad form av estetisk och intellektuell verksamhet, s k finkultur. Kultur kan också handla om vår mat, våra kläder, traditioner, handverk, sagor och musik. För det tredje är kultur ett samlingsord även för värderingar och normer. Oavsett vilka av dessa definitioner vi använder, är kultur beroende av språket. Därmed är språk också bunden och beroende av kultur. Språk är en process som är förbunden med socialisering i ett specifikt samhälle eller grupp och dess kultur (Sjögren, 1996).

Vidare poängterar Sjögren att det är väsentligt att studera andras kultur, antagandet, prioriteringar och att även studera hur deras sätt att tänka påverkas. Detta skapar respekt och förståelse för andras kultur och värderingar.

Ladberg (1996) hävdar:

att alla mänskliga kulturer använder språk för att förmedla världen. Kulturella vanor, traditioner, värderingar och sociala normer förs vidare från generation till generation med språket som medel. När en kultur förändras också det språk som bär kulturen. Ord slutar användas, ord kommer till, ord förändrar valör. (s. 112)

Sjögren (1996) menar att varje människa skapar en kulturell syntes i sitt liv. Individens kulturella utveckling inrymmer möjligheten att prioritera individen än det sociala nätverket. Detta bestäms av personliga faktorer som läggning och livssituation och sociala faktorer som kulturarv och samhällsstruktur.

3.5 Vad kan hindra språkinläring hos barn

Det finns många olika faktorer som hindrar ett barn från att lära ett språk. En av dessa faktorer är sorg och skräck som kan ta över all energi, som ett barn kan behöva för att koncentrera sig. Otrygghet och ängslan är en annan orsak till barnens språksvårighet och att inte blir förstådd på sitt eget språk kan göra ett barn otryggt. Hur ett barn möts av de nya människorna i samhället kan ha stora inverkan på barnets språkinläring. Om ett barn känner distans eller känslolöst från människor blir deras språk inte angeläget. Dessutom har kamrater en stor roll i språkutvecklingen. Om ett barn inte lyckas komma in i kamratgruppen, blir det svårt för barnet att lära sig gruppens språk. Brist på ordförråd begränsar barnets språkutveckling. Detta sker om barnet talar språket sällan och med få personer (Ladberg, 1996).

Invandrarbarn har bland annat svårigheter med att förstå läroböcker, eftersom deras ordförråd inte räcker till. Detta leder till att många invandrarelever utvecklar vissa strategier för att dölja sina svårigheter i skolan. De gör detta genom att t ex försöker lära sig en läxa utantill, även om de ibland inte förstår vad det handlar om. En annan strategi är att eleven kan uppföra

sig stökigt och bråkigt för att dölja sin okunnighet och brist på förståelse för undervisningen. (Cerú, 1993)

Cerú (1993) skriver ytterligare om "Ytflyt" i språket. Med detta menar hon att invandrarelever kan låta hur svenska som helst. Men det som låter är det som finns på ytan och det saknas ordförråd under ytan. De saknar det ordförråd och den ordförståelse som de svenska kamraterna har.

Ett dåligt ordförråd på första språket kan utgöra hinder för barnets språkutveckling. Ladberg (2000) poängterar att modersmål har stor betydelse vid all inläring.

Intellektuellt är barnets första språk viktiga för att barnet ska kunna tänka, reflektera, och tillägna sig nya kunskaper. Dessa språk är en hjälp på vägen till nytt språk och till kunskaper om ett nytt samhälle och i nya skolämnen. (Ladberg 2000, s.180)

4 Teoribakgrund

Olika teorier försöker förklara och beskriva språkutvecklingen hos barnet. Det finns tre förklaringar till språkutvecklingen. Den första gruppteorin anser att språkutvecklingen beror på yttre påverkan, det som inlärningsteorierna beskriver. Den andra teorin menar att språkutvecklingen beror på medfödd förmåga, dvs. barnets intelligens förmåga. Den tredje gruppteorin betonar ömsesidigt påverkan mellan medfödd förmåga och miljö. Vygotskys teori om språk utveckling lyfter fram växelverkan mellan arv och miljö och hur tankens och språkets utveckling hänger samman. (Arnqvist, 1993)

Enligt Vygotsky har den mänskliga utvecklingen ett nära samband med den sociala, historiska och kulturella kontexten och därför inte ska uppfattas isolerat. Språkutvecklingen är beroende av många faktorer så som biologiska och sociala faktorer. Dessutom måste språkutveckling studeras ur ett utvecklingsperspektiv, dvs. ur ett kulturellt-, socialt- historiskt perspektiv och individperspektiv. (Svensson, 1998)

Vygotsky skriver om relationen mellan tänkande och språk och anser att språk utgör en specifik utvecklingsdomän med rötter i det kommunikations språk. Språkutveckling behövs inte vara beroende av den kognitiva utvecklingen, t ex. språk och tänkande är åtskilda hos den lille barnet. När barn når en viss språklig nivå då påverkar språket tänkandets utveckling. Från början är barnet språk socialt och inriktat på kommunikation.

Vygotsky anser, liksom Piaget att de erfarenheter barnet gör under de första levnadsåren är mycket viktiga. Vygotsky betonar i hög grad de sociala erfarenheternas betydelse för språkutvecklingen. För att språket ska utvecklas krävs sociala samspel. Barnets språk utvecklas och fungerar först i ett socialt sammanhang. (Svensson 1998, s. 32-33)

Jim Cummins teori om andraspråksinlärning fokuserar på interaktion mellan lärare och elev som avgörande faktorn för att en elev ska lyckas i skolan. Han menar att i samspel mellan lärare och elev måste elevens kognitiva engagemang vara maximalt för att eleven ska göra studiemässiga framsteg. För att elevens helhjärtat ska vilja satsa på inlärningsprocessen måste läraren bekräfta elevens kulturella, språkliga och personliga identiteter. Om spelet mellan lärare och elev inte stärker elevens självbild drabbas den kognitiva inläringen. (Symposium, 2001)

Läs och skrivinlärning viktigt för elevens självförtroende. Cummins menar att det är nödvändigt att eleven får läsa och skriva mycket på sitt eget språk och på sitt andraspråk för att utveckla sitt självförtroende. Han hävdar också att det finns en ömsesidig relation mellan kognitivt engagemang och identitetsinvestering. Inlärning stimulerar elevens studiemässiga självbild och engagemang i studier. (Symposium, 2001)

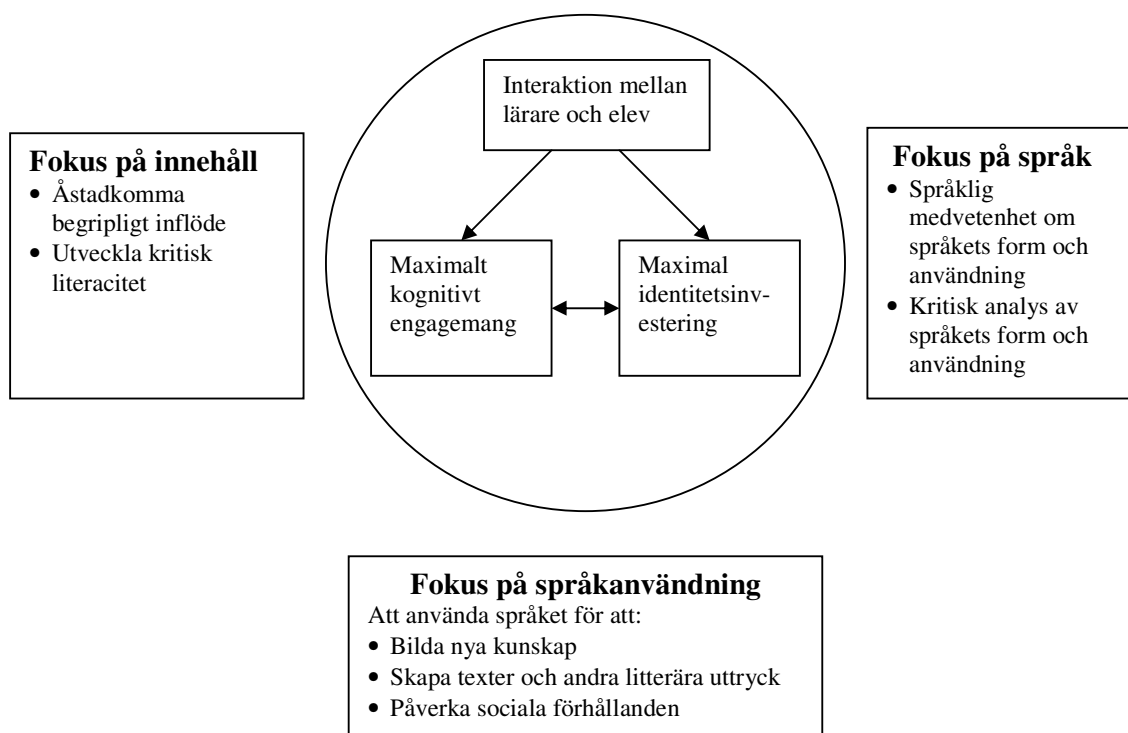
Cummins skriver om den sociala orättvisa som existerar i interaktion mellan individer med olika kulturell, språklig eller ekonomisk bakgrund. Detta utmanar eller förstärker maktförhållandena i samhället. Bilden av maktförhållanden reproduceras i klassen och påverkar elevens identitet känsla och relationen mellan läraren och eleven. Samtidigt menar han att forskningsunderlag saknas för att bekräfta hypotesen om att tvåspråkiga barn måste införlivas och ge upp sitt förstaspråk om de vill lyckas i samhället. Detta är inget vetenskapligt faktum och motsäger vetenskapliga data skriver Cummins. Det är ett sätt till att göra barnets tvåspråkighet till ett problem som ska lösas. Detta medför ofta i interaktionsmönster mellan lärare och elev när läraren förmedlar att eleverna bör lämna sitt

språk och sin kultur utanför skolan. Detta i sin tur gör att eleverna inte investerar sin identitet i inlärningsprocessen när de känner att läraren inte tycker om dem, respekterar dem och uppskatta deras kunskap och förmåga. (Symposium, 2001)

Sjögren (1996) skriver om Cummins teorier för barnens språkinläring; Cummins hävdar att den politiska maktrelationen mellan majoriteten och minoriteterna spelar en stor roll för motivation att lära sig. Han menar att: *”Så länge barn och föräldrar inte känner sig accepterade i samhället riskerar de mest ambitiösa pedagogiska program att misslyckas.”* (s.32)

Cirkeln i mitten nedan, representerar det interpersonella utrymme som skapas i interaktion mellan lärare och elev. I detta utrymme, eller vad Vygotsky (1978) kallar den närmaste utvecklingszonen, genereras kunskap (sker inläring) och här förhandlas identiteter. (Symposium, 2001)

En utgångspunkt i modellen är kort sagt att inlärningsprocessen måste ses ur två synvinklar, kognitivt engagemang och identitetsinvestering. I praktiken innebär detta att elevernas tidigare kunskaper aktiveras i undervisningen. (Symposium, 2001, s.95)

Figur 1. Att utvecklar en god studiemässig förmåga

Parszyk (1999) skriver om Cummins modell för andraspråksinläring. Enligt denna kan inläringstid för andraspråkselever ta 5-7 år under gynnsamma omständigheter, dvs en professionell undervisning. Enligt Cummins modell relateras elevers språkliga ansträngningar till två variabler: situationsberoende och situationsoberoende. Om andraspråkselever lär sig använda språket på ett situationsoberoende sätt, kan gå mer än det konkreta och referera till

abstrakta idéer. Det behövs mer ansträngning hos eleven för att de inte får stöd från situationen i detta fall och de måste klarar sig bara med hjälp av språket. För att över gå den situationsberoende språk till situationsoberoende språk kräver successivt utveckling.

4.1 Läroplanen för skolan

När det gäller barnens språkutveckling och rätt till optimal utveckling står i läroplanen följande:

- Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola behärskar det svenska språket och kan lyssna och läsa aktivt och uttrycka idéer och tankar i tal och skrift. Lärarnas handbok (s. 15)
- Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola känner till och förstår grundläggande begrepp och sammanhang inom de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga och humanistiska kunskapsområdena. Lärarnas handbok (s. 15)
- Skolan ska sträva efter att varje elev utvecklar ett rikt och nyanserat språk samt förstår betydelsen av att vårda sitt språk. Lärarnas handbok (s. 15)
- Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Lärarnas handbok (s. 10)

5 Metod

Utifrån mitt syfte att ta reda på hur lärare kan medverka och stimulera barns språkutveckling i skolan, har jag valt att göra en kvalitativ undersökning i form av intervjuer. Enligt (Bo Johansson och Per Olov Svedner, 2004) är detta en viktig och grundläggande metod. Den kan ge information, som gör det möjligt att t ex förstå en lärares förkunskaper, attityder, värderingar, intresse och syn på undervisning. Dessutom menar författarna att om man använder den kvalitativa intervjun på rätt sätt, kan man få fram användbar kunskap. Jag har valt kvalitativ intervju som metod, eftersom jag vill kunna föra en dialog med lärarna och förstå vad de menar med det de berättar. Dessutom vill jag ta reda på graden av medvetenhet hos lärarna när det gäller svårigheter och åtgärder för att stimulera barnens språkutveckling.

5.1 Etiska värderingar

Svedner och Johansson (2004, s.23) skriver att *examensarbetet måste bygga på respekt för de människor som deltar*. Vidare poängteras att informanterna inte får föras bakom ljuset när det gäller undersökningens syfte. Det är även viktigt att ge informanterna en rättvisande och begripligt beskrivning av undersökningsmetoder och syfte. Som intervjuare måste man försäkra de intervjuade personerna att deras anonymitet ska skyddas. Sådana etiska värderingar har jag tagit hänsyn till vid min undersökning.

5.2 Intervjupersoner

Jag har valt att intervjua fem lärare i en invandrartät skolan. Skolan var min VFU-plats i tre terminer. Att intervjua lärare i en skola som man redan har varit i under en period har sin för- och nackdelar. Fördelen var att detta underlättade för mig att kontakta personalen och att välja ”rätt” person till intervjun. Nackdelen var att det fanns risk att bli hemmablind med alltför stor förståelse istället för att försöka tänka kritiskt. Jag hade chans att intervjua två lärare i en annan skola, men jag valde att intervjua alla lärarna på samma skola. Intentionen bakom det var att försöka undersöka helheten när det gäller det praktiska arbetet med barnen i en invandrartät skola. Två av de intervjuade lärarna var själva invandrare och tre var svenskar med lång erfarenhet av att arbeta med invandrabarn. Tre av informanterna var lärare i års kurs ett, en var lärare i årskurs två och utvecklingsansvarig och en var speciellärare i års kurs två och tre, dessutom undervisade hon SO i årskurs tre.

De intervjuade lärarna hade alla arbetat många år som lärare, två av dem mer än 30 år. Att intervjua erfarna lärare var för mig mycket betydelsefullt, eftersom dessa kan förväntas ha mycket kunskap baserad på sina erfarenheter. En av de tre svenska lärarna var dessutom utvecklingsansvarig på skolan läsåret (2006/2007). Jag upplevde det viktigt att intervjua henne för att ta reda på hur skolan såg på och hanterade problemet. Sist men inte minst var det angeläget att intervjua lärare med invandrarbakgrund för att se problemet ur ett annat perspektiv. Vilka erfarenheter har dessa själva av olika svårigheter och hinder i samband med deras egen språkinläring?

5.3 Intervju frågorna

Intervju frågorna bestod av två delar Första delen utgjordes av bakgrundsfrågor, där informanterna fick berätta lite om sig själva, hur länge de har varit verksamma inom yrket

mm. Jag valde att ställa bakgrundsfrågor dels för att skapa trygghet hos de intervjuade eftersom dessa frågor lätt kunde besvaras och dels för att kunna se skillnader mellan vissa lärarkategorier. Kanske skulle eventuella skillnader mellan lärarnas tänkande eller förhållningssätt framkomma i intervjuerna också kunna knytas till deras bakgrunder. Andra delen av intervjufrågorna var frågor som var mer knutna till syftet med mitt arbete. Genom dessa frågor ville jag granska skolans och lärarnas praktiska arbete med barnen. Jag ställde frågor som handlade om invandrabarns skolsvårigheter samt hur de ansåg sig kunna minska språksvårigheter hos invandrabarn. Jag eftersträvade att lärarna skulle dela med sig av sina erfarenheter, tankar och kunskaper. Intervjufrågorna kan studeras i bilaga 2. Personernas olika bakgrunder ledde till att det blev lämpligt att ställa olika följdfrågor knutna till lärarnas speciella erfarenheter.

5.4 Genomförande

Intervjuerna genomfördes på olika ställen beroende på lediga platser. Jag såg till att vi hade lugn och ro, men ändå blev vi avbrutna under två tillfällen. En gång fick vi avbryta för att barnen kom in från rasten och en annan gång hade jag fått fel tid. Den informanten, som jag skulle intervjua då, hade andra planerade ärenden och vi blev tvungna att avbryta intervjun efter en halvtimme och återkomma en annan dag. I övrig upplevde jag att allting gick bra och att vi fick sitta i stort sätt ostörda.

För att få så mycket information så möjligt under intervjun, använde jag mig av en MP3-spelare för att kunna spela in informanternas svar. Johansson och Svedner (2004) skriver att det är viktigt att man spelar in samtalet. Man måste begära om tillstånd från intervjuade samt intyga att ingen annan kommer att lyssna på banden och kommer att förstöras efter intervjubearbetningen. Jag var därför noga med att fråga informanterna om tillstånd att spela in intervjuerna samt försäkra dem att ingen annan än jag skulle lyssna på det inspelade materialet och att jag skulle radera det efter bearbetning.

Efter varje intervju transkriberade jag direkt intervjun för hand, sedan renskrev jag den på datorn, så den blev färdigt för bearbetning.

5.5 Analys av intervjusvaren

I analysen av intervjusvaren har jag ansträngt mig att spegla lärarnas tankar mot syftesfrågorna, som varit utgångspunkten för hela mitt arbete (se ovan s.5). Jag började med att göra en skriftlig sammanställning av svaren på de olika intervjufrågorna. Jag försökte sedan att samla resultaten på frågor med liknande fokus, under gemensam huvudrubrik med några underrubriker. Detta ledde till de fyra huvudrubriker som återfinns i resultatdelen (se 6.2-6.4). Sammanställda synpunkter har jag sedan valt att förstärka med citat. I den första huvudrubriken har jag fokuserat på faktorer som orsaker dålig prestation hos invandrabarn. Lärarna har berättat om olika faktorer som påverkar invandrabarns prestation så som språk, segregation, föräldrakontakt, kultur och föräldraengagemang. I den andra huvudrubriken har jag fokuserat på skolans roll som organisation och lärarens roll när det gäller arbetssätt och framtidsförbättring. I den tredje huvudrubriken har jag fokuserat på konsekvenser av språksvårigheter och hur språk, identitet och självförtroende har en ömsesidig påverkan på varandra. I den fjärde huvudrubriken har jag fokuserat på modersmål och hur det kan påverka svenska språkinläringen.

För att underlätta för läsarna och för att visa på vem av lärarna som säger vad, har jag valt att kalla lärarna för "Lärare 1, Lärare 2, Lärare 3, Lärare 4 och Lärare 5". Nummerordningen står för den ordning som intervjuerna genomfördes.

Mina tankar och åsikter finns inte med i resultatet oavsett om det finns citat eller inte, så är det intervjuade lärarnas åsikter som står i resultat delen. Ibland använder jag mig av referat för att förmedla informanternas svar.

Det visade sig under analysens gång att flera av lärarna använde ett begrepp, "halvspråkighet", som jag inte tagit upp i min litteraturgenomgång. Jag har därför valt att i resultat delen redogöra för lärarnas tankar om detta begrepp.

Flera av lärarna trodde att svårigheter i skolan och hinder för att lära svenska hade sina rötter i en segregation i samhället och att den svenska skolan nog inte i praktiken är "en skola för alla". Sådana samhällskritiska tankar har jag valt att särskilt lyfta fram, eftersom jag tror att de är viktiga att ta upp i debatter om både skolpolitik och bostadspolitik.

5.6 Trovärdighet

Johansson och Svedner (2004) skriver om mätnoggrannheten, dvs. reliabiliteten hos den använda metoden. De skriver att det är viktigt att allt material är samlat på ett och samma sätt och att man noggrant planerat intervjufrågorna, som måste vara välformulerade samt inkludera de allra viktigaste frågeställningarna. Enligt (Patel-Tebelisu, 1987) beskrivs noggrannheten i kvalitativ forskning i termer av samvetsgrannhet och ärlighet. De betonar att forskaren inte får förfälska eller förvränga erhållen information, varken under insamlandet eller vid bearbetningen och analysen.

När det gäller reliabilitet anser jag att min undersökning är pålitligt eftersom det är bara jag som har utfört alla intervjuerna vilket gjorde möjligt att allt material samlats in på samma sätt, sättet att göra de olika intervjuerna har inte varierat. Dessutom fick de intervjuade lärarna en chans att säga vad de tycker och tror. En fördel som bidrog till att de kunde uttrycka sig fritt var att jag träffat och fört samtal med dem under min VFU- tid. När det gäller intervjufrågorna anser jag dessa välformulerat med tanke på mitt syfte och preciserade frågeställningar och för att möjliggöra för intervjupersonerna att ge uttömmande svar.

6 Resultat

Här kommer jag att lyfta fram de åsikter och citat som framkommit under intervjuerna. Jag har valt att sortera och redovisa resultatet av intervjufrågorna (se bilaga 2) under fyra olika huvudrubriker. Först fokuserar jag på varför invandrarbarn presterar sämre än svenska kamrater (se 6.1). Därefter följer ett avsnitt om skolans och lärarnas roll i invandrarbarnens språkutveckling (se 6.2). I ett tredje avsnitt diskuterar jag konsekvenserna av barns språksvårigheter (se 6.3) och i ett fjärde och sista avsnitt belyser jag hur ett annat modersmål än svenska kan påverka inläringen av det svenska språket (se 6.4). Jag kommer att med citat illustrera informanternas åsikter.

Under intervjun dök det upp ett nytt begrepp, *halvspråkig* som fick medhåll ifrån flera håll i intervjun. Med halvspråkighet menar de att vissa barn inte har ett riktigt språk. Dessa barn klarar inte att uttrycka det de önskar på ett språk, de måste istället låna ord från andra språk för att kunna säga det de vill. Detta kan medföra en stor fara för barnens språkutveckling, anser de flesta lärarna. Vilket språk man pratar hemma har också betydelse för det svenska språkets inläring, för att olika språk är olika nära svenska språket vad det gäller grammatik, ordföljd och ordkunskap. Dessutom spelar personens intelligens och egenskaper stor roll vid språkinläring men vi koncentrerar oss på det som vi kan påverka och förbättra. *”Om barnen har bra kunskap i sitt modersmål, då kan de lära sig svenska språket bättre. Men det är inte lätt för halvspråkigt barn att kunna lära sig.”* (Lärare, 2)

En lösning för invandrarbarns språkutveckling som alla lärarna bekräftat var att barnen behöver variation i språket, dvs. dessa barn måste möta svenska språket i olika sammanhang. För detta behöver man mer tid att åka till skogen, stan, olika platsar och tillbringa mycket tid där så att man kan samtala med barnen kring olika fenomen i samhället och barnet får höra och prata svenska språket i olika sammanhang.

6.1 Varför presterar invandrarbarn sämre än svenska kamrater?

De lärarna som jag har intervjuat tror att invandrarbarns svårigheter i skolan kan beror på många faktorer men de tror att den största faktorn är brist i svenska språket. Invandrarbarn kan färre ord och förstår sämre än svenska barn, vilket försämrar deras prestation i skolan. *”Invandrarbarns sämre prestation beror på olika faktorer men störst är språket och det beror på att de inte kan alla ord och inte förstår allting.”* (Lärare, 2)

Lärare, 3 betonade att för att ett barn ska kunna lära sig matematik eller naturvetenskap behöver variationer i språket. Barnet behöver använda eller möta språket i olika sammanhang, annars har de inte chans att hänga med. Detta i sin tur gör att barnet alltid ligger efter i sin normala utveckling. Det behövs ”bra” svenska för skolframgång, men om barnet inte kan ”bra” svenska skulle det kunna vara dåligt för barnets utveckling. När vi vuxna saknar ord hänger vi inte med i vissa sammanhang eller förstår inte de bakomliggande koderna. Detta gäller barn också i deras ålder och på deras nivå.

6.1.1 Vad kan hindra ett barn att lära sig bra svenska?

Olika lärare hade olika syn på vad som kan hindra ett barn från att lära sig ett bra språk. Tidsbrist, bristande stöd hemma, begränsat ordförråd och bristande dialog med föräldrar såg

man som de största hindren för en god språkutveckling hos ett barn. Lärare, 1 och 2 trodde att tiden är största hindret. Tiden räcker inte till för att samtala med barnen. Lärare behöver ägna mer tid åt barn som inte pratar i klassen så att barnet kommer mer till tals och utvecklas. *”Vissa barn som inte kommer till tals behöver små grupper för att blomma upp och prata.”* (Lärare, 2)

Lärare, 4 trodde att barnets kultur kan vara hinder för barnets språkutveckling. Hon påstod att: *”kultur kan vara som ett hinder för att barnet kan leva två olika liv, en i hemmet och den andra i samhället”*. Hon menade att vissa barn håller fast vid sin kultur och inte accepterar andras kulturer. Detta i sin tur kan skapa negativa känslor hos barnet vilket påverkar och försämrar barnets utveckling.

Lärare, 3 upplevde att brist på föräldrarnas engagemang var ett hinder för barnets språkutveckling. Om barnet inte får hjälp med läxor eller saknar läsvana hemifrån är det nästan omöjligt att engagera dessa barn.

Lärare, 5 trodde att föräldrakontakten är ett stort hinder. *”Vi är dåliga på att ge föräldrarna kunskap om vårt skolsystem, hur vi tänker och hur vi organiserar. Den här dialogen finns ju inte och det gör i sin tur att de inte vet hur de kan stötta sina barn hemma.”* Om barnet inte kan språket och inte har föräldrar som kan hjälpa till hemma, kan de uppleva frustration när barnet får skäll av fröken för de inte har gjort läxan eller inte kommit i tid. Detta beror på bristande förståelse mellan skolan och föräldrarna. *”Det är sorgligt att vi inte kan ordna en öppen dialog med föräldrarna.”* Dessutom är trasiga hemförhållanden och att föräldrarna inte mår bra är ett stort hinder. Det gör att barnet blir okoncentrerat, har svårt att sitta still och har ingen uppfattning om varför han/hon befinner sig i skolan.

En viktig förutsättning för att elever ska lyckas i skolan är föräldrarnas engagemang. Därför är det viktigt att skolan etablerar ett väl fungerande samarbete med hemmen. Genom att samarbeta med hemmen kan man förbättra invandrabarns språksvårigheter. *”Vi försöker påverka föräldrar att sitta med barnet och samtala på modersmålet kring barnets läxor. För detta uppmuntrar vi barnet att återberätta det de lärt sig i skolan.”* (Lärare, 1) På detta sätt kan man stärka barnets modersmål som i sin tur påverkar inläring av det svenska språket.

Många invandrabarn saknar läsvanan hemifrån. *”Vi träffar sällan barn som har bokhylla hemma, då blir det konstigt när vi pushar på hela tiden.”* (Lärare, 3) En annan lärare berättade att hon uppmuntrar föräldrarna att läsa med barnet hemma, då tycker barnen att läsning är viktigt och känner sig motiverade. Om föräldrarna inte kan språket kan de läsa på barnets modersmål eller de kan sitta bredvid barnet för att visa barnet att skolarbete är viktigt.

6.1.2 Segregation är ett hinder

”Språkt är nyckeln till integration och det är så i hela världen, inte bara i Sverige, utan språk känner man sig isolerad och utanför.” (Lärare, 5) Vi lever i ett informationssamhälle och om man inte kan språket blir man ensam och känna sig inte delaktigt i samhället. Dessutom får man inget arbete om man inte kan bra svenska.

”Även att vi är resursstarka och anställer fler lärare för att förbättra barnens skolsituation hjälper det tyvärr inte eftersom barnen lever i ett segregerat område.” (lärare, 2)

Barnen pratar inte svenska ute och har inte svenska kompisar. Vissa barn har varit i Sverige länge, kanske till och med är födda i Sverige, men kan ändå inte språket för att de har levt isolerat

6.1.3 Svårigheter med andra ämnen

Att förstå faktaböcker och andra böcker på svenska kräver en bra svenska med utvidgat ordförråd. Svenska språket påverkar alla ämnen eftersom man behöver språket i alla ämnen. En av lärarna betonade svårigheten med att veta på vilken nivå invandrabarns språkutveckling ligger på grund av att de låter som svenska barn. Hon kallade fenomenet för "Ytflyt i språket".

Genomgång tar längre tid med invandrabarn, det beror på att lärarna måste förklara ord, begrepp och mening. Läraren hinner inte lära ut all nödvändig kunskap på grund av tidsbrist, för att det inte är självklart att de förstår det som läraren säger. *"Barnen anstränger sig för att följa och förstå undervisningen men efter ett tag blir de trötta och tappar fokus."* (Lärare 2)

Ett annat problem är att vissa barn pratar mycket bra svenska. Då tror man att de förstår lika bra och man glömma lätt att de är mycket begränsade när det gäller ordförrådet. *"Ibland tror man att barnen förstår det man säger men det gör de inte. I detta fall hjälper det inte att man säger: förstår du? För att barnet nickar och tror att han/hon har förstått men egentligen har de missförstått."* (Lärare, 5)

Dessutom trodde två av lärarna att begränsat ordförråd är hinder för barnets utveckling. Barnen kan lära sig läsa men de har svårt att komma på rätt ord när de ska skriva.

6.2 Skolan och lärarnas roll i invandrabarns språkutveckling

"Skolan har gjort sitt bästa men det räcker inte" säger alla lärarna. Dessa barn behöver mer hjälp och stöd för att kunna utveckla sitt språk och prestera bra i skolan.

"I skolan finns det studieverkstad två gånger i veckan för barn som behöver hjälp med läxor. Det finns speciallärare i skolan för att hjälpa barn som behöver extra hjälp." (Lärare, 2) När det gäller speciellärare betonade en annan lärare att det är på gott och ont när man tar barnet från klassen när andra barn har genomgång eller arbetar med något annat. På det sättet missar barnet en hel del i klassen. Det är bättre att specielläraren kommer in i klassen och hjälpa barnet där.

Man har organiserat introduktionsskolan för nyanlända barn för att förbereda barnen innan de placeras i förberedelseklasser i "vanlig skola". Därefter placeras barnet i "vanliga klasser". Dessutom utbildades personalen i svenska två (svenska som andra språk).

Lärare, 3 betonade att: *"skolan gör sitt bästa, men skolor av det slag som vi har som nästan uteslutande bara har invandrabarn har en omöjlig uppgift. Invandrabarns skolsvårigheter är ett problem som har skapats av samhället och politiker. Skolan är inte den verksamhet som ska lösa problemet. Vi har en uppgift och det är att skapa optimal utvecklingsmöjlighet under den tiden som barnet vistas hos oss"*. Skolan styrs mycket uppifrån och vi vill komma undan alla snabba förändringar för att lärarna vill utveckla skolan inifrån. Skolan går mycket sakta framåt och det beror inte bara på skolan som organisation, det beror också på läraryrket som

måste, vill och försöka ändra sig inifrån. Rektor är ansvarig för skolans utveckling men lärarna måste vara med och stödja rektor.

Alla intervjuade personer betonade att det är viktigt att träna svenska språket i olika sammanhang för att barnen lär sig hur de kan formulera sig i olika sammanhang. När barnet säger fel ord eller fel mening är det bra att läraren upprepar meningen på rätt sätt utan att påpeka felet så att barnet inte känner sig otryggt när han/hon uttrycker sig. Läraren bör inte krympa språket till en förståelig nivå utan måste förklara istället. Det är inte farligt att använder ord som barnet inte förstår för när man använder det tillräckligt många gånger kommer de att förstå ordet i sitt sammanhang. *"På det sättet kan barnet få en känsla för ordet utan att slå upp det exakta ordet. Det är det bästa sättet för att lära sig språk, tror jag."* (Lärare, 5)

Som lärare kan man förbättra invandrabarns språksvårigheter genom att samarbeta med hemmet och försöka engagera föräldrarna i barnets språkutveckling. I avsnitt 8:1 ovan har berörts hur brist på engagemang och insikt om skolan hos föräldrarna, kan utgöra ett hinder för barnets framgång i skolan.

Nästan alla lärarna betonade att det är viktigt att lärare samtalar med barnet för att hjälpa barnet att utveckla språket. *"Det är viktigt att samtala mycket med barnet och inte till barnet."* (Lärare, 3)

Dessutom måste läraren förklara sig tydligt genom att använda hel mening samt måste arbeta mycket med läsförståelse så att barnen förstår det de läser. För att förbättra barnens läsförståelse måste läraren läsa mycket med barnen och samtala kring texter som står i boken, dvs. boksamtal. *"Boksamtal är oerhört viktigt för barnens språkutveckling och vi måste läsa fakt böcker för att utvidga barnens ordförråd."* (Lärare, 4)

Det är nödvändigt att barn får berätta och skriva om det de läser. Att uppmuntra barnet att skriva dagbok och gå genom dagboken med barnet för att samtala kring barnets text samt ge lite kommentarer. För övrigt är det viktigt att barnen skriver om läsläxan och lånar böcker i skolans bibliotek och berättar för bibliotekarien när de har läst och lämnar tillbaka boken.

För att kunna hjälpa dessa barn måste lärare ägna ganska mycket tid åt språket i skolan. Man måste läsa mycket, använda bilderböcker och utgå från barnens tankar. Man kan t ex skriva ner barnens tankar på bläddrarblock och samtala kring det så att läsningen blir meningsfull för dem. *"En text som inte är nära barnens vardag ger inte mycket, därför måste vi försöka använda ord i betydelsefullt sammanhang."* Med detta menar hon att läraren måste motivera barnet att lära sig språket. (Lärare, 4)

6.2.1 Har vi "En skola för alla" i Sverige?

En lärare betonade att det är mycket svårt för invandrabarn att nå läroplanens uppsatta mål. Dessa barn behöver mer tid och resurs för att uppnå målen, men de får ju inte det därför är man väldigt tveksam med begreppet "En skola för alla".

I intervjun med lärare 5 frågade jag vad hon tyckte om begreppet "en skola för alla". Hon svarade att det absolut inte är "En skola för alla" men kan det inte blir "En skola för alla" behöver man inte säga det. Hon menade att man inte behöver betona i läroplanen att i Sverige har man "en skola för alla". Hon tyckte att man måste vara ärligt och säger att det tar fem till tio år för ett invandrabarn att hinna ikapp infödda barn och för att kunna uttrycka sig fritt.

Vidare poängterar hon att eleverna inte bör ha nationalt prov i femman eller i nian. Det är ett otroligt krav att ett invandrarbarn skall ligga på samma nivå som svenska kamrater. En av lärarna betonade att lärarna är frustrerade över att barnen inte lära sig och att barnen känna sig otillräckliga för att det finns förväntningar som de inte kan uppfylla. Dessa barn kan vara jätte duktiga och utveckla sig mycket snabbt men de fyller inte kursplanens mål.

När jag säger till ett barn nu är du jätteduktigt, tror föräldrarna att barnet är tillräckligt bra för att klara målen. Ska jag säga till föräldrarna: om jag jämför ditt barn med ett svenskt barn så kan ditt barn en fjärdedel av det som jag kan kräva av ett svenskt barn, fast barnet har utvecklats bra. Jag tycker att jag kommer att trycker ner barnet om jag säger så. När jag säger till föräldrarna att det är bättre att barnet går i årskurs i ytterligare ett år förstår föräldrarna inte, och de säger: du sa ju att han är så duktig! (Lärare 5)

Däremot tyckte en lärare att i Sverige har man "En skola för alla", enligt hennes tolkning var att varje barn får chans att utveckla efter sin egen förmåga och sina egna villkor och hon tyckte att varje barn utvecklas optimalt.

6.3 Konsekvenser av språksvårigheter

Alla intervjuade lärarna har pekat på språksvårighets negativa konsekvenser. När ett barn inte har tillräcklig ordkunskap för att formulera sig påverkas barnet negativt, barnet känner sig upprört och blir arg och frustrerad. Vissa barn slår och kan bli utagerande på grund av brist på ord och andra kan agera genom att bli inåtvända och inte vill uttrycka sig och avvakta. Även när det händer saker och ting som påverkar de negativt väljer de att inte berätta.

Man kan få hälsoproblem om man inte kan uttrycka sig. Aggressivitet, frustration eller hitta på annat sätt att hävda sig är vanliga reaktioner när man inte kan uttrycka sig. Barn som inte har ord eller inte kan uttrycka sig kan bli aggressiv eller tyst och inåtvänd. Dessa barn har svårt att utveckla sig en bra fungerande social liv och erfarenheter. Ibland kan dessa barn hamna i kriminalitet på grund av dålig relation med sitt nätverk.

"Våra barn är ofta röriga och okoncentrerade för att de inte kan uttrycka sig" (Lärare, 5). De har många känslor och funderingar som de inte kan sätta ord på. Det är klart att man blir rörigt och frustrerade istället. Barnen kan bli fysiskt utagerande av allt de har inom sig. "Det känner man när man själv är på semesterresa. Två veckor och några dagar klarar man att bli lycklig och uppleva att det är härligt i en främmande miljö, men om man är ute längre så skapar man sig en frustration när man inte kan uttrycka det man vill och inte har någon att prata med" (Lärare, 5).

6.3.1 Hur påverkar Språk identitet och självförtroende?

Att kunna uttrycka sig både i tal och skrift är otroligt viktigt vapen. När ett barn lär sig ett bra språk stärks barnets identitet och självförtroende. Däremot om de inte kan språket vill de dölja sin okunnighet genom att göra andra saker t ex läsa högt eller annat.

Språksvårigheter kan påverka barnet negativt, det kan sluta tro på sig själv. Därför tror jag att det är viktigt att samtala med barnet om sina upplevelser. Ett barn som inte kan bra svenska kan uppleva sig som mindre bra.

Språk kunnighet har stor betydelse för stark identitet och självförtroende speciellt i sådant samhälle som utesluter de som inte kan språket. Om man lever i ett samhälle och inte klarar av språket, då stötar man ständigt på höjda ögonbryn och huvudskakningar, detta knäcker personens självförtroende.

Därmed påverkar identitet och självförtroende språkinläring, dvs. om ett barn har stark identitet och självförtroende kan barnet lära sig språket fort och på ett bra sätt. Stark självförtroende gör att barnet våga tala, göra fel, mm. detta på grund av att språkinläring har med mod att göra. Att våga göra fel är oerhört viktigt för språkinläring annars lär man sig inte. Dessutom behöver barnet känna sig trygg i sin miljö för att våga uttrycka sig utan att vara rädd att säga fel.

Lärare 2 betonar att livs kunskap är viktigt för att skapa en trygg miljö. Detta för att lära barnen att det är okej att vara olika, ser olika ut och har olika kultur, religion osv. det är viktigt för att barnen ska utvecklar förståelse för varandras olikhet och se detta som en tillgång istället för att se det som ett hinder. En trygg miljö där alla kommer till tal är viktigt för lärande.

Lärare och föräldrar har ett viktigt uppdrag och det är att uppmuntra barnet och berömma det för att stärka barnets identitet. Vissa barn har haft mycket jobbig när de började skolan, då började lärarna uppmuntra barnet och bekräfta dem när de gjorde bra saker. Detta hade enorm effekt på barnens utveckling och ledde till att de uppför sig mycket fint och ansvars fullt gentemot skolarbete och sina kompisar.

6.4 Hur påverkar modersmålet svenska språkinläringen

Modersmål är grund för andra språks inläring. *”Barn som är väldigt knasiga på svenska är barn som är knasiga på sitt modersmål. Om barnet har ett bra språk i grunden dvs. starkt modersmål, då kan de lära sig svenska bättre.”* (Lärare, 5)

Två lärare påpekade att det är mycket viktigt med modersmålundervisning, men de anser att det är viktigt att kompetenta lärare undervisar modersmål annars är risken stort att barnen tappar lust att lära sig. En timme i veckan är inte tillräckligt för modersmål undervisning, dessutom är kvaliteten mycket tveksam.

Två av lärarna hävdade att modersmål undervisningen hjälper barnen som pratar ren modersmål hemma. Men när det gäller halvspråkigt barn är man tveksam på att de kan lära sig mycket. Det är inte lätt för halvspråkigt barn att kunna lära sig svenska språket för att de inte har något riktigt språk i grunden.

Alla intervjuade lärarna tyckte att det inte är bra för barnets språkutveckling att blanda svenska språket med modersmålet förutom en lärare som tyckte att det är inte farligt att barnen använder och blandar två språk samtidigt när de pratar. Hon resonerade utifrån sin egen erfarenhet, hon menade att: *”Jag tycker inte att det är farligt att blanda två språk. Själv har jag växt upp med två språk, jag blandade ibland och det var inte farligt. Jag har fortfarande användning av det. Nu hör jag att det är nästan som tabu att blanda två språk. Är man korrekt inom pedagogikvärlden, då ska man tala ren svenska eller rent modersmål. Det köper jag inte, det är min erfarenhet.”*

Alla lärarnas förslag för barnens språk utveckling var att samarbeta med modersmållärarna och att modersmållärarna ska vara i skolan och i klassen under lektionstiden. Dessutom betonade de vikten av att öka modersmålundervisnings timmer per veckan. Följande citat visar lärarnas engagemang när det gäller samarbeta med modersmållärarna.

”Jag önskar att kunna samarbeta med modersmållärarna och att kunna planera med dem. På något sätt måste man knyta modersmålsundervisning med andra ämnen och detta måsta ske under skoldagen och inte efter skolan.” (Lärare, 1)

”Om jag skulle kunna ändra på något skulle jag välja att ha modersmålläraren under dagen i klassen, då får barnen förklaring på sitt språk.” (Lärare, 2)

7 Diskussion

I den här delen av arbetet kommer jag att analysera och diskutera resultaten med stöd av litteraturen. Syftet med mitt arbete har varit att undersöka vilka svårigheter och hinder invandrarbarn möter i skolan, vilken betydelse kunskap i det svenska språket har för barnets språkinläring och hur lärare kan medverka och stimulera barnets språkutveckling.

Resultatet pekar på att många invandrarbarn på grund av olika faktorer har svårt att ta till sig den kunskap som erbjuds i skolan. Viktigaste hindret är här bristen på svenska språket. Invandrarbarns språksvårigheter beror på bland annat tidsbrist, bristande stöd hemma, begränsat ordförråd, bristande dialog med föräldrarna, kultur, otrygghet, hur barnet bemöts av människorna i samhället osv.

Två av det intervjuade lärarna upplevde tidsbrist som största hindret vid barnens språkinläring när man inte hinner gå genom det planerade stoffet. Visserligen har jag betonat i avsnitt 2 att (Ladberg, 2000) skriver att det behövs mer tid för alla undervisningsmoment för barn som inte behärskar det svenska språket. Detta för att den språkliga automatiken hos dessa barn inte fungerar som hos dem som har svenska som modersmål.

Jag kan väl konstatera att man i Sverige inte har en skolorganisation som har uppsikt över invandrarbarns behov. Svenska skolan är till för de elever som har svenska som modersmål. I skolan finns det mål att uppnå i alla ämnen. Många gånger har jag varit med om att lärare planerar att undervisa om ett bestämt stoff men att hon inte hinner gå genom hälften av det planerade stoffet. Mycket tid och energi går åt att försöka förklara nya ord, samtidigt måste läraren försöka vara övertydlig för att barnen ska förstå det som läraren undervisar om.

Jag tycker att det är orättvist att invandrarbarn måste infogas i en skola, skapad för barn som talar svenska och med alla läroböcker utformade för svensktalande barn. Kanske kunde invandrarbarn erbjudas fler timmar i skolan för att stimulera och utveckla sitt språk eller för hjälp med läxor. Sådana timmar kunde ligga parallellt med fritidsverksamheten.

I inledningen (se s.4) står om (Parszyk, 1999), som lägger tonvikten på "likvärdig grundutbildning" med betoning på grundläggande färdigheter. Författaren menar att minoritetselever skulle lära sig samverka och konkurrera om betyg som bygger på individuella prestationer. Enligt Parszyk upplevde många elever under 1990-talet hur deras skolor uppfattas vara till för svenska elever och hur små möjligheterna var för de att studera vidare till akademiska yrken. Invandrarbarns skolsituation är inte något nytt utan det har varit en uppenbar fråga sedan länge, men frågan är varför man inte har tagit itu med problemet tidigare.

I intervjun med Lärare 5 frågade jag henne om hur hon upplever uttrycket "en skola för alla". Hon svarade att det absolut inte är "en skola för alla". Parszyk (1999) skriver att i Sverige går grunskoleidén ut på att alla ska ha lika tillgång till utbildning oavsett sociala och ekonomiska förhållanden (se ovan s.4). Vidare skriver hon om skolans roll att upprätthålla demokratin och att begreppet "en skola för alla" ifrågasätts i dag av olika minoritetsgrupper med låg status, som trots demokratiperspektivet inte blir fullt delaktiga i skolan.

Däremot tycker Lärare 3 att man faktiskt i Sverige har "en skola för alla". Lärare 3 menar att varje barn utvecklas optimalt efter sin egen förmåga och sina egna villkor. Skolverkets

rapporter och statistik (se bilaga 2) visar att invandrar barn presterar sämre än svenska elever. Detta är ett faktum som alla är överens om. Samtidigt säger Lärare 3 att invandrarbarn utvecklas maximalt. Varför presterar invandrarbarn då sämre om de utvecklas maximalt utifrån sin egen förmåga? Vad är fel? Är det fel på invandrarbarns utvecklingsförmåga (vilket jag absolut inte tror) eller ligger felet hos skolan som organisation eller hos dem som har makten att förändra?

Lärare, 5 menade att man måste vara uppriktig och säga att de elever som inte har tillräckliga kunskaper i svenska språket bör inte ha nationella prov i femman respektive nian. Det tar fem till tio år för ett barn att hinna ikapp infödda barn och för att kunna uttrycka sig fritt. Detta har berörts av (Ladberg, 2006) i avsnitt 3:1 att enligt forskares bedömning tar det fem till åtta år för att ett barn i skolåldern att utveckla sitt tankespråk så att det är på inföddas nivå. Enligt Cummins i avsnitt 5 tar inläringstiden fem till sju år under gynnsamma omständigheter för andraspråkselever. Det finns skillnad på inläringstid mellan de tre resonemangen, därför var det angeläget att leta upp ny litteratur för att förklara skillnaden. Enligt (Ladberg, 2000) är inläringstid relativ och det finns inget entydigt samband mellan tid och språklig kapacitet. Ju mer man använder språket desto fortare lär man sig det.

En av lärarna trodde att barnets kultur kunde vara hinder för barnets språkutveckling eftersom vissa barn är instängda i sin kultur och inte accepterar andras kulturer. Detta kan skapa negativa känslor hos barnet som kan försämra hans/hennes språkutveckling. I avsnitt 3:4 skriver (Sjögren, 1996) att varje individ skapar en kulturell syntes i sitt liv, som inrymmer möjligheten att prioritera individen före det sociala nätverket. Att prioritera individen före det sociala nätverket bestäms av personliga faktorer som läggning och livssituation och sociala faktorer som kulturarv och samhällsstrukturer.

I enighet med Sjögren tycker jag att livssituation och samhällsstruktur har en stor effekt på individens känslor och attityd. Enligt (Ladberg, 2003) i avsnitt 3:1 behöver barn språk för att kommunicera med känslomässigt viktiga personer. Därför anser jag att läraren måste visa barnet att han/hon respekterar och visar intresse för barnets kultur och fråga efter ord på barnets språk. På det sättet kan läraren bli en viktig person för barnet eftersom han/hon bekräftar och stärker barnets självförtroende. Ladberg (2000) skriver att man kan stimulera barnets språkutveckling genom att stärka barnets självförtroende. Man kan visa intresse, fråga efter ord på barnets språk, berömma och uppmuntra för att barnet kan mer än ett språk. På detta sätt kan man stärka barnets självförtroende. (Avsnitt 3.3.1)

Lärare, 4 ansåg att lärare och föräldrar har ett viktigt uppdrag att stärka barnets identitet genom att uppmuntra och berömma dem när de gör något bra. Hon berättade om en stökig pojke i hennes klass, som hade det mycket jobbigt. Lärarna började uppmuntra och bekräfta honom när han gjorde bra saker. Enligt lärare 4 hade det en enorm effekt på pojkens utveckling. Därefter uppförde han sig mycket fint och ansvarsfullt gentemot sina kompisar. Jag tycker att det är väldigt viktigt att läraren bekräftar barnet när han/hon gör något bra, men man måste vara försiktigt med för mycket beröm, annars kan det ha negativ effekt på barnets utveckling.

Lika viktigt är Cummins teori om interaktion mellan lärare och elev, som betonar att det är nödvändigt att elever känner att läraren tycker om dem, respekterar dem och uppskattar deras kunskap och förmåga för att investerar sin identitet i inlärningsprocessen. Ytterligare skriver (Sjögren, 1999) om Cummins teori för barns språkinläring, som betonar att de mest ambitiösa pedagogiska program riskerar att misslyckas om barn och föräldrar inte känner sig

respekterade i samhället (Avsnitt 4). Jag tror att många invandrare upplever, att de inte är respekterade och betraktas som mindre värda på grund av att de är invandrare. Det är en stor fara och om någon kan ändra något, så är det vi (lärare) som har kontakt med människorna i samhället och har makt att påverkar barnens ställningstagande och attityd.

I alla mina intervjuer, förutom en, framgick det att det finns stor fara för barnens språkutveckling om de blandar svenska språket med modersmålet. De barn som blandar kallas för "halvspråkiga" för att de har inte ett riktigt språk.

I motsats till dem, tyckte en lärare att det inte är farligt att blanda två språk. Hon talade utifrån sin egen erfarenhet. Hon hade vuxit upp med två språk och blandar ibland. Till denna fråga hade jag inte hittat någon förklaring i litteraturgenomgången. Därför letade jag efter litteratur som berör den här frågan. Ladberg (1996) skriver att när man befinner sig i en språklig blandad verklighet måste man också blanda språken ibland. Författaren hävdar att: *"många vuxna blir oroliga när de hör barnen blanda språk. De tror att barnen inte kan skilja på språken. Men att blanda eller snarare växla mellan språken, är en naturlig del av att lära och tala flera språk. Människor som är skickliga i två eller flera språk växla ofta mellan dem."*(s.36)

Själv tycker jag inte att det är okej att barnen blandar språken, för ofta är det inte på grund av skicklighet utan på grund av brist på kunskap i modersmålet eller i det svenska språket. Ladberg (1996) skriver också att många tycker illa om att man blandar språk, även om de själva gör det. Författaren betonar vidare att det inte finns något språkligt skäl att motsätta sig det. Däremot kan man lyssna efter om barnet saknar ord, och ge barnet det ordet.

Barn som kommer till Sverige i skolåldern placeras i förberedelseklass. Efter en kort tid placeras dem i "vanliga" klasser och man förväntar sig att dessa barn ska klara sina studier! En av lärarna betonade svårigheten med att veta barnens nivå i språket, på grund av det som hon kallade "ytflyt i språket". Hon menade att barnen låter som svenska barn, men när det gäller ordförrådet är det mycket begränsat. Detta utgör ett stort hinder för att förstå faktaböcker. Beträffande samma fenomen skriver (Cerú, 1993) om "ytflyt" i språket. Författaren menar att vissa invandrarbarn kan låta hur svenska som helst, men det som låter är bara det som finns på ytan. Under ytan saknar de ordförråd och ordförståelse (avsnitt 3.5). Jag tycker att man måste börja arbeta med ordförråd och läsförståelse redan från början, annars är risken stor att dessa barn misslyckas med sina studier.

I resultaten framhöll alla lärarna att det finns en ömsesidig påverkan mellan språkinläring, självförtroende och identitet. Därmed hävdar Cummins (avsnitt 4) att det finns en ömsesidig relation mellan kognitivt engagemang och identitetsinvestering. Där för tycker jag att det är viktigt att läraren bekräftar barnet och visar att barnet är accepterat som han/hon är, inte som läraren vill att han/hon ska vara. Jag menar att läraren bör visa ett ovillkorligt engagemang så att barnet känner sig accepterat och omtyckt. Detta i sin tur stärker barnets förmåga att lära sig. På tal om detta skriver (Ladberg, 2003) att känslor alltid finns med i inlärningsprocessen och att hjärnans känslocentrum är inkopplat i alla intellektuella processer. Vidare hävdar författaren att tankar utan känslor inte existerar (avsnitt 3.2).

I skolan har jag mött elever som har dåligt självförtroende eller som har skapat en negativ bild av sig själva på grund av de vuxnas bemötande eller på grund av språksvårigheter. Det kan gå dåligt för barn som har dåligt självförtroende, om man inte försöker stärka det tidigt. Ladberg (2003) skriver att språksvårigheter kan skapa dåligt självförtroende och dåliga skolresultat.

Dessutom är dåligt självförtroende vanligare bland elever som inte behärskar språket, än de elever som har goda språkkunskaper.

I intervjuer med alla lärarna framgick det att det krävs en effektiv lösning på invandrabarns språksvårigheter. Enligt alla intervjuade lärarna behöver invandrabarn variation i språket. De menar att dessa barn behöver möta språket i olika sammanhang. För att detta ska äga rum, krävs det mer tid för att kunna åka till skogen, till stan och andra platser och tillbringa lång tid där för att hinna samtala med barnen om olika saker. Att kommunicera kring olika saker med barnen tycks vara en effektiv lösning för invandrabarns språksvårigheter. Enligt Vygotsky (avsnitt 4) kan den mänskliga utvecklingen inte uppfattas isolerat, utan den har nära samband med den sociala, historiska och kulturella kontexten. Vygotsky betonar i hög grad de sociala erfarenheternas betydelse för språkutvecklingen och att det krävs sociala samspel för att språket ska utvecklas. Vidare anser han att barnens språk fungerar och utvecklas först i ett socialt sammanhang. Utifrån min erfarenhet i skolan under VFU-tiden har jag märkt att många av lärarna är medvetna om invandrabarns behov av att möta språket i olika sammanhang, men problemet är att det saknas resurser. Jag tycker att det krävs ökade resurser och större engagemang från lärarna. En av lärarna betonade rektors roll i förändring och förbättring i skolan. Samtidigt försäkrade hon att rektorer inte kan ändra mycket ensam om inte lärarna stödjer rektors plan.

När det gäller föräldrarnas roll har alla lärarna påpekat vikten av en bra relation med hemmet. Dessutom är föräldrarnas engagemang viktigt för elevens framgång i skolan. En lärare försökte involvera föräldrarna i barnens skolliv genom läxor. Hon uppmuntrade barnen att läsa läsläxan för föräldrarna och berättar om sina aktiviteter i skolan. En annan lärare tyckte att brist på föräldrarnas engagemang beror på att de inte har kunskap om vårt skolsystem. Jag tycker att det är oerhört viktigt med föräldrakontakten, men i arbetet har jag inte underlag för frågor kring föräldrarollen. Detta beror på att jag måste avgränsa mitt arbete och för att kunna koncentrera mig på lärarrollen och den förändring som lärare kan göra. Efter intervjun har jag läst i (Ladberg, 2000) lite om föräldrarollen. Författaren skriver att föräldrarna alltid är viktiga förebilder för sina barn. Föräldrarna visar barnet vad som är viktigt i livet och vad som är värt att lära sig. Vidare skriver författaren att när en familj flyttar till ett nytt land är föräldrarnas inställning till det nya landet viktig för barnens tillvaro i landet. *"Föräldrar som anstränger sig att lära sig landets språk och vill lära känna dess invånare och samhällsliv, kommer att ge sina barn ett motiv att göra det samma."* (Ladberg 2000, s.138)

På tal om detta berättade en lärare att de uppmuntrar föräldrarna att läsa med barnet hemma, då tycker barnet att läsning är viktig. Det är inte nödvändigt att läsa på svenska utan de kan läsa på barnets modersmål. Dessutom uppmuntrar de föräldrarna att sitta bredvid barnet när de gör läxor, detta gör att barnen tycker att skolarbete är viktigt. Jag tycker att föräldrarna har en stor roll och kan påverka barnets skolgång, men det har vi lärare också. Vi behöver inte skylla på föräldrarna om barnen misslyckas i skolan. Då är risken stor att man lägger skuld på föräldrarna och de känner sig maktlösa. Som lärare måste man vara entusiastisk och villig att förändra och förbättra barnens situation i skolan. Läraren får inte ge upp att försöka förbättra barnens skolsituation och försöka påverka föräldrarna att komma till insikt om skolans roll i barnens utveckling.

8 Slutord

Arbetet har gjort mig mer medveten om både invandrabarnens svårigheter att lära sig tala den svenska och om specifika områden som behöver åtgärdas. Intervjuerna har lyft fram önskan om mer tid, bättre föräldrakontakt och samarbete med modersmåls lärare.

Jag har kommit fram till att det här är problem som inte är skapade av skolan och heller inte kan lösas av skolan själv. Problemet är skapat både av konflikter i det globala samhället och av den invandrar- och integrationspolitik som förs i Sverige. Kanske bör tilldelningen av resurser omfördelas, så att lärarna kan skapa fler möjligheter för dessa barn att lättare komma in i samhället.

Som lärare måste man vara envis och skapa debatt kring dessa frågor som ökade resurser och ökad förståelse.

De intervjuade lärarna har pekat på att många föräldrar inte förstår att de är viktiga för barnen, att de t o m kan vara ett hinder för de egna barnens språkutveckling. Min önskan är att i ett nästa steg få undersöka hur man etablerar en god relation och ett gott samarbete med föräldrar, för att främja barnens språkutveckling.

Litteraturförteckning

Arnqvist Anders (1993) *Barns språkutveckling*, Lund: studentlitteratur

Cerú Eva (1993) *Mina tankar mina språk, Svenska som andraspråk i klassrummet, Natur och kultu*, Borås

Ladberg Gunilla (2000) *skolans språk och barnets – att undervisa barn från språkliga minoriteter* student litteratur, Lund: studentlitteratur

Ladberg Gunilla (2003) *Barn med flera språk, Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*, Malmö: Liber

Ladberg Gunilla och Nyberg Ola (1996) *Barnen och språken, Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj och förskola*, Lund: studentlitteratur

Ladberg Gunilla (1994) *Alla barns skola? Att undervisa utsatta barn...och alla andra*, Tryck: Fälths Tryckeri

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet (Lpo94)

Naucmér Kerstin (2001) *Symposium 2000 Ett andraspråksperspektiv på lärande* Tryck: Bulls Tryckeriaktiebolag, Halmstad

Patel Runa – Tebelins Ulla red (1978) *Grundbok i forskningsmetodik*, Lund: Studentlitteratur

Parszyk Ing-Marie (1999) *En skola för andra, Minoritetslevers upplevelse av arbets- och livsvillkor i grundskolan*, Göteborg: HLS Förlag

Svensson Ann-Katrin (1998) *Barnet, språket och miljön*, Lund: studentlitteratur

Sjögren Annick Red., Runfors Ann och Ramberg Ingrid, En antologi inom projektet språk och miljö (1996) *En "bra" svenska? Om språk, kultur och makt*, Tryckt hos ReproPrint AB Stockholm

Skolverket Rapport (2009) PISA 2000, *Svenska femtonåringars läsförmåga och kunnande i matematik och naturvetenskap i ett internationellt perspektiv*

Skolverket Rapport 227 *läsförståelse hos elever med utländsk bakgrund*, En fördjupad analys av resultaten från PISA 2000 i 10 länder, Örebro, 2003

Bilaga 1

Förklaring av några begrepp

Migration indelas i fyra kategorier:

Infödd svensk = person med migrationshänseende enbart-nästan enbart svensk bakgrund = född i Sverige och har minst en sverigefödd förälder;

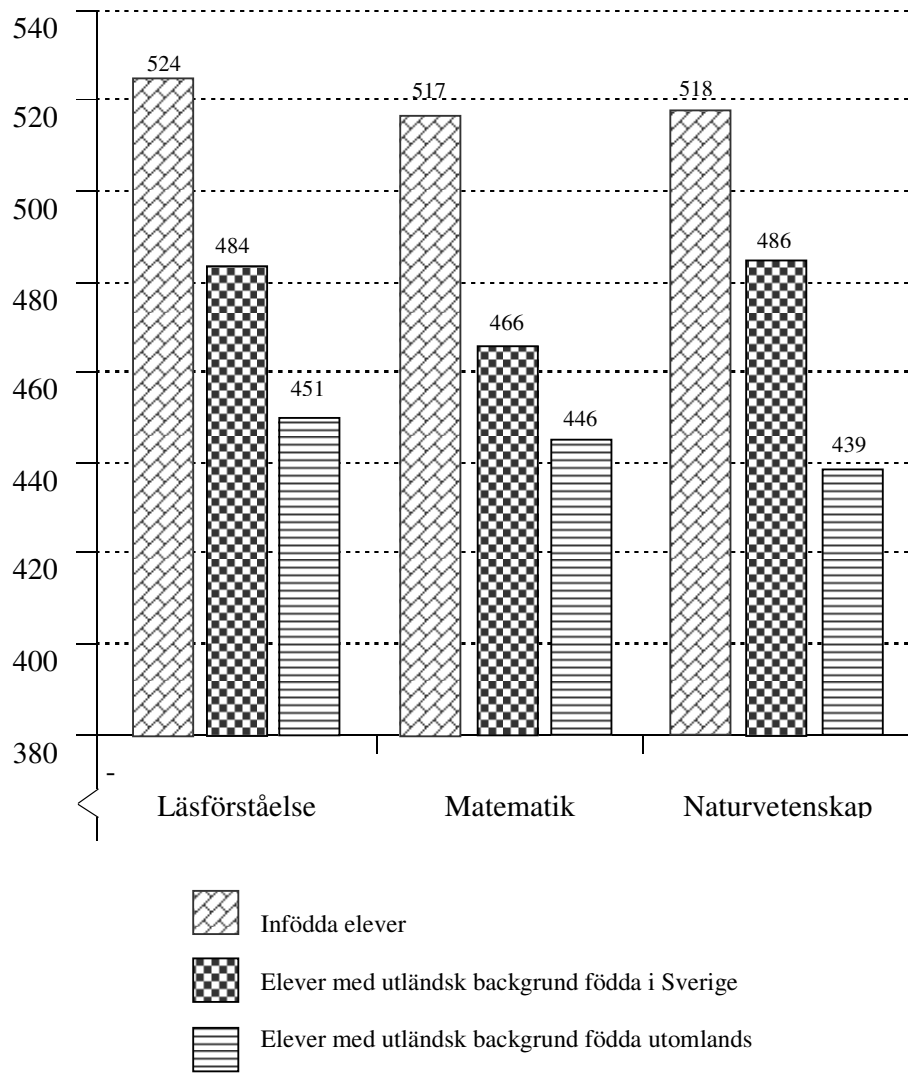
Utlandsfödd svensk = född utomlands och har sverigefödda föräldrar (eller en förälder född utomlands plus svenskt modersmål/hemspråk);

Andra generationens invandrare = född i Sverige och har föräldrar som föda utomlands;

Förstagenations invandrare = född utomlands och har föräldrar födda utomlands (eller en förälder född utomlands plus modersmål/hemspråk som ej är svenska, samiska, finska, tornedalsfinska, romani eller jiddisch).

Bilaga 2

Elevers prestation i läsförståelse, matematik kunnande samt naturvetenskapligt kunnande uppdelat efter migrationsstatus. Skolverket (PISA 2000).

Källa: skolverket Rapport 227, s.28

Bilaga 3

Intervjufrågor:

1. Bakgrunds frågor:

- hur många år har du jobbat sammanlagt som lärare?
- Hur många år har du arbetat på denna skola?
- Har du själv barn?
- Vad har du för utbildning?
- Trivs du i denna skola? Vad är störta orsaken till det?

2. Frågor som berör mitt arbete:

- Hur många elever har du i din klass?
- Hur många olika språk har dessa elever?
- När man säger ”tvåspråkigt barn” vad tänker du på då?
- Statistik och Skolverkets rapporter visar att invandrabarn presterar sämre än jämnåriga svenska kamrater. Vad tror du att detta kan bero på?
- Hur kan man som lärare förbättra invandrabarns svenska språkinläring?
- Vilka problem och hinder förekommer ofta vid barnens språkinläring? Hur kan man undvika eller minimera dessa problem?
- Vad har skolan gjort för att förbättra de här barnens språkutveckling?
- Enligt Ladberg är språk ett centralt verktyg i kommunikation mellan människor. Man kan uttrycka sina tankar, idéer samt känslor med hjälp av språket. Ett barn som inte har språket eller har svårt med att uttrycka det han/hon vill förmedla, hur kan detta påverka barnet tror du?
- Vilken betydelse har språkinläring för identitet och självförtroende? Kan man använda uttrycket omvänt och säga att stark identitet och starkt självförtroende påverkar språkinläringen? I så fall hur?
- Hur påverkar modersmålet språkinläringen i svenska, anser du?
- Hur påverkar elevens kunskaper i det svenska språket vid inläring av andra ämnen, tror du?
- Barn som inte har svenska som modersmål och inte använder svenska utanför skolan har inte samma möjlighet som jämnåriga svenska kamrater att utveckla ett utvidgat ordförråd. När dessa barn kommer upp i ålder och ska genomföra ett nationellt prov i nian, tror du att de kan klarar av att förstå och svara frågorna på samma sätt som svenska kamrater gör?
- Tror du att fem skoltimmar varje dag är tillräckliga för invandrabarn för att kunna upp nå det uppsatta målet som står i läroplanen för års fem respektive nio?
- Hur kan man tillämpa uttrycket ”en skola för alla” vad det gäller undervisningen i svenska för barn med annat modersmål?